

corlesà», Milà i F., any 1879; ed. Gili, p. 182; *cançonajar* [fi S. XIX, Em. Vilanova].

Cançonaire. *Cançonier*, 'collecció de cançons', del qual no tinc a mà notícia fins als escrits dels erudits del S. XIX, si bé deu ser molt anterior. *Cançoneta*; *cançonetista*.

Bescantar 'malparlar d'(algú)' [fi S. XIV], no esdevingut corrent fins als últims segles, i amb extensió limitada dins la llengua, però amb velles arrels (part en la forma *besc-*, part *descantar*) en el cercle de la terminologia poètica tradicional, de fons joglaresc-trobadoresc i amb afinitats occitanes: el sentit primitiu degué ser de l'ordre conceptual de cantar o rimar algú en termes desfavorables (d'acord amb el sentit pejoratiu del prefix *bes-*, cf. *bescòmptar*, *bescambra*, *bescanviar*, etc.) [1372-90, *Dicc. de rims* de Marc i Aversó].

No ha pertangut a la llengua comuna i tradicional: manca en els diccs. fins al de Lab. 1839 («desacreditar; *denigrar*, *disfamar*, *zaberir*»); cf. les definicions semblants del *D.Ag.*, *D.Fa.*, etc.; ni a l'ús dels clàssics antics ni moderns, per bé que des de la segona meitat del segle ha entrat en l'ús comú de la llengua literària, encara que sembla haver restat estrany a l'ús valencià i balear, i tampoc ha estat gaire d'ús popular a Barcelona ni en altres de les ciutats més importants: pertany al lèxic selecte i correcte de les comarques del cat. central, si bé amb validesa general: «la Revolució de setembre --- tan *bescantada* per inepta, per xorca i per descarada, tingué un mèrit ---», *MVayreda*, *Carlinada*, cap. § 1 (p. 17), «¿qui l'havia de *bescantar* si 'ls hi feya com de mare?», Pons i Massaveu (*Trasc. per les serres*, 38), i un parell de cites d'autors de fons, to i data semblants en *AlcM.*¹¹

El passat literari de *bescantar* i de les seves formes variants, tot i la seva escassetat, ens porta clarament cap a un ambient nòrdic i de poètica tradicional: el tenim en textos occitans i del N. d'Itàlia, i n'hi ha variants en el Rosselló i altres terres excèntriques i alguna dada esparsa apareix en català en el S. XIV, encara que la forma i sentit no són sempre iguals als moderns: en part es tracta de variants semàntiques amb valor d'«esmentar o esbombar indiscretament» (però no denigrant) o amb valor de tècniques especials de cant: «aueylets que hi chantaven lurs chansós / a quintes e a bordós / musicalment *biscantaven*» en les *Cobles de la Divisió* d'A. Turmeda (fi S. XIV, 6); que en els *Diccs. de Rims* de J. Marc i L. d'Aversó (22.66, 76.62, 472.8) tenim ja el nostre verb, tot i que no ens en precisin el sentit, no se'n pot dubtar, puix que les terminacions i l'accentuació de les rimes: (*bescanta*, *-cantà*, *-cantada*, *Av.*, *bescant*, *-tes*, JMa.) revelen la flexió d'un verb inconfusiblement. Rayn. va donar un ex. de *bescantar* i *bescantaire* (II, 314b), on el sentit seria palesament l'actual «malvatx *bescantaire* / totz jorns me *bescantatz*: / s'eratz encantayre / ben encantariatz», que almenys demostra la presència d'un terme així en l'antic món trobadoresc o joglaresc transpirinenc,¹² no gaire més perquè no estem segurs que no es tracti del *desbantar* 'escarnir, burlar-se de' («verspotten») ⁶⁰

de què hom ens ha citat dos exs., un en Peire (d'Alvernhe), l'altre precisament en la biografia dels Uisells (veg. Kolsen, *ASNSL* CXLV, 274).

Més ens orienta l'article del *TdF*: almenys en traïem segur que hi ha *bescantà* «chanter faux, disorder», «ébruite», «médire, répandre une calomnie, diffamer», que Mistral documenta en felibres de l'Erau (Baltasar Floret, Melchior Barthès) i de Marsella (P. Belot); el text d'aquests porta més aviat la idea de 'revelar indiscretament, esbombar' que no el de 'malparlar, criticar' ni 'calumniar' ningú.¹³ Amb un o altre matis, de tota manera, i amb una o altra variant de prefix, hi ha una àrea més ampla i assegurada: milanès *bescantà* «cantacchiare» (Salvioni, *Fonet. Dial. Città di Milano*, 126), que en forma esporàdica no ha estat estrany a l'ús literari italià: *biscantare* «canterellare»,¹⁴ del qual hom assenyala algun exemple en Annibal Caro (segon quart S. XVI) en l'Aretino (id.) i algú més.¹⁵ Ara bé en el Rosselló ha tingut ús un *desbiscantar* «denigrar, fr. *débîner*» (Grandó, *MiscFabra*, 186), on tenim acumulació amb un altre prefix.

Realment amb aquest, però amb sentits iguals o ben pròxims, el trobem comprovat en àrea més ampla. En part es tracta del sentit d'«esbombar, revelar quan no ho voldríem» (que hem vist en els felibres): «deute *escantat* - deute pagat», dita proverbial menorquina («fet públic, descobert, murmulat», Camps i Merc., *Folkl. Men.* I, 305); 'delatar' eiv. («idò mira, no m'escantis, eh? li vaig a fer una feta que pot ser que riguem», Castelló, *Rond. Eiv.* 94; *Ibiza y Form.*, 91; PzCabreró). *Cantar e descantar* com habilitats de joglaresses en la *Cròn. Troyana* en galleg del S. XIV, i sembla que la segona alternativa té precisament el sentit denigratiu del nostre *bescantar* en certes fonts del cast. excèntric i antiquat: «gozaba la florida libertad, loada de sabios, deseada de muchos, *cantada y discantada* de poetas», *Guzmán de Alfarache* (CIC II, 55.6), «dize cada uno --- quanto saven --- para que en ausencia y presencia se *discante* sobre la materia, qu'es lástima ---» (en l'Arquebisbe Moya de Contreras, Mèxic S. XVI, *RFH* II, 334): on el sentit de 'murmurar, dir mal' és visible; en fi cf. encara alguna variant més en el DCEC I, 639a21-27. *Bescantador*; *bescantaire*; *bescantament*.

Hi ha certa relació amb el sentit de *bescantar*, en un antic *percantar*, rar en català: intr. per a 'desmerèixer, sortir perjudicat d'alguna cosa' en els *Proverbis* de Guillem de Cervera, rimant amb *canta*, en Pres. 3 (334c), mentre que els pocs exs. coneguts d'oc. ant. *percantar* (i *-ador*) només volen dir 'servir cantant (misses)' (*PSW*, Rayn. II, 315); evolució semàntica pejorativa d'un terme de sentit tècnic, no sense paralelisme amb la de *bescantar*. ¿Cf. *percanta* 'bandarra, donota' de l'argot argentí?

Encantar 'obrar (damunt algú) dient-li (<cantant-li) paraules màgiques' [fi S. XIV: Alcoati, JRoig, etc.]; *encantat*: «dix: —Yo no sé si est diable o cosa *encantada*», Joanot Martorell (Ag. I, 185), mot comú a les principals llengües romàniques, cf. DCEC I, 639a 12-17 amb sentit secundari 'deturat, paralytitzat' [*afers*